

Marcin Piszczek, Anna Kożuch, Olga Maj

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie,

e-mail: rlpiszcz@cyf-kr.edu.pl, e-mail: pikjan@op.pl, e-mail: olgamaj1987@gmail.com

**EKONOMICZNE ASPEKTY GOSPODAROWANIA
ZWIERZYŃĄ ŁOWNĄ NA PRZYKŁADZIE OŚRODKÓW
HODOWLI ZWIERZYNY W RDLP KRAKÓW
W LATACH 2006-2010**

*ECONOMIC ASPECTS OF GAME MANAGEMENT ON THE
EXAMPLE OF HUNTING UNITS IN REGIONAL DIRECTORATE
KRAKÓW OF NATIONAL FOREST HOLDING 'STATES FORESTS'
IN YEARS 2006-2010*

**Słowa kluczowe: gospodarka łowiecka, przychody, koszty, wynik finansowy
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie**

*Key words: hunting economy, revenues, costs, financial result, Regional
Directorate of National Forest Holding 'States Forests' in Kraków*

Abstract. The aim of the research was to state the amount and structure of revenue and expenses, unitary revenue and costs as well as financial result of hunting economy in hunting units managed by forest inspectorates belonging to Regional Directorate in Kraków (a part of National Forest Holding “States Forests”) in period 2006-2010. The financial data was made available by management of Regional Directorate in Kraków from accounting files of forest inspectorates leading hunting economy. The data concerning the amount and structure of the hunted game was obtained from annual hunting plans and annual hunting reports. The area of 113 835 ha, divided into 16 hunting units, managed by 9 forest inspectorates was researched. The financial result of hunting economy in whole researched period was negative. The smallest balance sheet loss took place in 2006 and the greatest in 2008. Only one forest inspectorate had positive financial result in one year (2006) during the whole investigated period. Costs of forest protection against game highly influenced the value of balance sheet loss. These costs are variable and depended on area being reforested and fenced in a given year, as well as winter's fierceness. The value of revenues had less influence on financial result. In 2007, when revenue was the highest, the balance sheet loss was very similar to the checked off in 2006, when the revenue had the smallest value. Hunting economy in hunting units of Regional Directorate Katowice (National Forest Holding 'State Forests') in researched period was not profitable. It is necessary to underline, that wildlife management in forestry is compulsory according to the Wildlife Management Act, the Forestry Act and the Nature Protection Act. The duty of conservation and development of wildlife

population rests on forestry managers (forest inspectors) as well as hunting unit managers (gamekeepers).

WSTĘP

Ośrodki hodowli zwierzyny znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego LP muszą sprostać wielu oczekiwaniom. Muszą one pogodzić wymagania stawiane przez przyrodę z uwarunkowaniami ekonomicznym. Ośrodki hodowli zwierzyny posiadają, zatem dualistyczną ideę funkcjonowania. Prowadząc wzorcową gospodarkę łowiecką, badania naukowe, oraz wcielając w życie najnowsze osiągnięcia z zakresu łowiectwa [Ustawa 1995, Ustawa 2004, Sobolak T., Popczyk B., 2011], muszą jednocześnie spełniać wymóg rentowności [Rozporządzenie 1994]. mianowicie ich działalność musi być rentowna.

Przedmiotem analizy były ekonomiczne aspekty prowadzenia gospodarki łowieckiej na terenie ośrodków hodowli zwierzyny znajdujących się w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie w latach 2006-2010. Według Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 roku przychody oraz koszty uzyskane z prowadzenia gospodarki łowieckiej omawianych jednostek zalicza się do działalności ubocznej. Wydatki poniesione w ramach ochrony lasu przed zwierzyną są księgowane w zakresie działalności podstawowej. Skutkuje to zniekształconym obrazem rzeczywistości, który ma odzwierciedlenie w znacząco wyższych nakładach oraz niższym wyniku finansowym ośrodków hodowli zwierzyny, niż wynikałoby to wyłącznie z analizy bilansu działalności ubocznej.

Celem pracy była analiza wielkości i struktury przychodów uzyskanych przez ośrodki hodowli zwierzyny zarządzane przez RDLP w Krakowie w latach 2006-2011 oraz kosztów poniesionych na ich funkcjonowanie z uwzględnieniem zarówno działalności ubocznej jak i wybranych składowych działalności podstawowej. Kolejnym zamierzeniem było określenie wyniku finansowego ogółem oraz w przeliczeniu na jednostkę powierzchni.

METODYKA

Ośrodki hodowli zwierzyny działające w PGL LP nie prowadzą odrębnej księgowości. Działania te są realizowane przez nadleśnictwa LP zarządzające ośrodkami hodowli zwierzyny. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 6 grudnia 1994 r. dotyczącym szczegółowych zasad gospodarki finansowej w PGL LP „Przychody działalności ubocznej i dodatkowej nie powinny być niższe niż koszty poniesione na ich prowadzenie” [Rozporządzenie 1994]. Ośrodki hodowli zwierzyny PGL LP księgują przychody ze sprzedaży tusz, polowań oraz pozostałe przychody w pozycji „inne”. Ponoszą jednocześnie koszty związane z: ekwiwalentem na rzecz gmin, zagospodarowaniem obwodu łowieckiego, dokarmianiem

zwierzyny, odszkodowaniami za szkody w uprawach rolnych, organizacją polowań, amortyzacją środków trwałych oraz innymi wydatkami księgowanymi w ramach pozycji „pozostałe”.

Księgowość w PGL LP jest prowadzona w oparciu o Zarządzenie nr 4 z 23 stycznia 2009 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i planu kont z komentarzem Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (znak EK-0102-1/09). Zatem pierwotne źródła danych stanowiły konta nadleśnictw zarządzających ośrodkami hodowli zwierzyny na obszarze Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie. Koszty związane z działalnością uboczną wynikające z prowadzenia gospodarki łowieckiej uzyskano z kont syntetycznych:

- 520-526 - koszty związane z pozyskaniem i sprzedażą w stanie nieprzerobionym produktów ubocznych leśnych,
- 712 - nakłady poniesione na sprzedaż działalności ubocznej.

Pozyskano także dane dotyczące kosztów związanych z gospodarką łowiecką księgowanych w ramach działalności podstawowej - koszty ochrony lasu przed zwierzyną zaksięgowane w zespole 5, w zakresie konta 510 (zagospodarowanie lasu) na koncie syntetycznym 5104 - ochrona lasów przed czynnikami szkodliwymi – MPK 2511 (koszty ochrony lasu przed zwierzyną).

Przychody ze sprzedaży związane z prowadzeniem działalności ubocznej pozyskane z tytułu prowadzenia gospodarki łowieckiej uzyskano z konta syntetycznego 702.

Pozyskano dane z lat 2006-2011 od nadleśnictw posiadających ośrodki hodowli zwierzyny. Następnie wprowadzono je do arkusza MS Excel i obliczono:

- konto 702 – sumaryczne przychody gospodarki łowieckiej,
- średnie przychody jednostkowe (zł/ha) uzyskane z gospodarki łowieckiej,
- sumaryczne koszty wynikające z prowadzenia gospodarki łowieckiej z włączeniem nakładów związanych z działalnością podstawową (konta 712, 501 i 2511),
- średnie koszty jednostkowe (zł/ha) uzyskane z gospodarki łowieckiej wynikające z prowadzenia działalności ubocznej oraz podstawowej,
- wynik finansowy gospodarki łowieckiej stanowiący różnicę pomiędzy przychodami zaksięgowanymi na koncie 702, a kosztami zaksięgowanymi na koncie 71261,
- wynik finansowy zmniejszony o koszty ochrony lasu przed zwierzyną – konto 2511,
- wynik finansowy (strata) w przeliczeniu na jednostkę powierzchni (zł/ha) będący wynikiem realizacji zadań związanych z gospodarką łowiecką ewidencjonowanych zarówno w działalności ubocznej jak i podstawowej

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTU BADAŃ

Badaniami objęto dziewięć obwodów łowieckich wyłączonych z wydzierżawienia, położonych na terenie RDLP w Krakowie. Gospodarka łowiecka jest w nich prowadzona przez osiem ośrodków hodowli zwierzyny podlegających dziewięciu nadleśnictwom. Ohz Miechów zarządza dwoma obwodami zaś Nadleśnictwa Piwniczna i Stary Sącz prowadzą wspólny ohz. Siedem analizowanych obwodów łowieckich miało charakter leśny a dwa polny. Powierzchnia najmniejszego obwodu łowieckiego wynosiła niespełna 4,5 tys. ha zaś dwóch największych po ponad 19,8 tys. ha. Łączna powierzchnia objęta badaniami wynosiła 87 189,00 ha. Szczegółową charakterystykę ohz w RDLP Kraków przedstawia tabela 1.

Tab. 1. Charakterystyka ohz na terenie RDLP Kraków

Zarządca, nadleśnictwo	Numer obwodu	Powierzchnia obwodu	Powierzchnia leśna		Grunty polne i inne
			[ha]	[%]	
Dąbrowa Tarnowska	86	10 075,00	6 084,00	61,00	3 991,00
Gorlice	213	4 873,00	3 990,00	82,00	883,00
Krościenko	253	9 799,00	4 057,00	42,00	5 742,00
Łosie	216	5 835,00	2 844,00	49,00	2 991,00
Miechów	2	4 495,00	1 118,00	26,00	3 377,00
	3	4 881,00	1 346,00	29,00	3 535,00
	Razem	9 376,00	2 464,00	28,00	6 912,00
Nawojowa	237	7 526,00	5 501,00	75,00	2 025,00
Niepołomice	68	19 811,00	11 052,00	56,00	8 759,00
Piwniczna/ Stary Sącz	243	19 894,00	12 951,00	66,00	6 943,00

Źródło: Opracowanie własne.

WYNIKI

Najwyższe przychody w badanym okresie odnotowano w ohz Niepołomice i wynosiły one średnio niespełna 360 tys. złotych rocznie. Wysokie przychody uzyskiwały także ohz: Piwniczna/Stary Sącz oraz Dąbrowa Tarnowska. Najniższe przychody osiągnęły ohz: Miechów (38,6 tys. zł) oraz Krościenko (47 tys. zł). Jednostkowe przychody z tytułu prowadzenia gospodarki łowieckiej w poszczególnych latach były zmienne i wynosiły od 9,73 zł/ha w 2006 roku do 15,74 zł/ha w 2007 roku. Szczegółowe dane dotyczące wysokości przychodów osiągniętych w ohz RDLP Kraków w latach 2006-2010 zamieszczono w tab. 2.

Przychody ohz tworzą trzy składowe: sprzedaż tusz, sprzedaż polowań oraz inne przychody. W tabeli 3 przedstawiono wyniki dotyczące wartości przychodów ze sprzedaży tusz. Najwyższe przychody z tego tytułu osiągały ohz: Niepołomice oraz Piwniczna/Stary Sącz. Najniższe natomiast ohz: Miechów i Krościenko. Sprzedaż polowań dawała najwyższe przychody w ohz: Dąbrowa Tarnowska i Niepołomice. Najniższe przychody ze sprzedaży polowań uzyskano w ohz: Miechów oraz Gorlice (tab. 4).

Tab. 2. Przychody ogółem i jednostkowe [zł] w ohz na terenie RDLP Kraków w latach 2006 - 2010

ohz/rok	2006	2007	2008	2009	2010	Średnia
Dąbrowa Tarnowska	139 353,89	184 993,13	175 822,86	162 400,02	167 754,60	166 063,10
Gorlice	59 301,58	71 614,54	96 279,10	58 611,78	78 864,96	72 934,39
Krościenko	38 833,01	62 074,58	27 417,51	41 674,07	64 640,24	46 927,88
Łosie	76 389,05	95 071,19	101 541,92	42 136,77	61 499,30	75 327,65
Miechów	10 150,67	42 916,84	46 834,85	57 478,03	35 662,51	38 608,58
Nawojowa	86 531,28	135 013,03	92 673,67	98 950,28	76 697,46	97 973,14
Niepołomice	304 626,58	575 217,36	337 806,71	294 157,89	284 820,97	359 325,90
Piwniczna/ Stary Sącz	132 850,54	205 664,55	191 094,39	224 272,70	278 002,05	206 376,85
Razem	848 036,60	1 372 565,22	1 069 471,01	979 681,54	1 047 942,09	
zł/ ha	9,73	15,74	12,27	11,24	12,02	

Źródło: Opracowanie własne.

Tab. 3. Przychody ze sprzedaży tusz w latach 2006 - 2010 w ohz na terenie RDLP Kraków

ohz/rok	2006	2007	2008	2009	2010
Dąbrowa Tarnowska	56 693,70	76 881,30	81 542,60	71 952,00	73 832,55
Gorlice	42 833,90	55 258,65	76 396,55	46 379,06	68 218,38
Krościenko	14 889,17	44 752,29	20 632,43	29 340,65	46 092,31
Łosie	54 434,35	58 032,30	55 846,10	29 925,55	55 888,65
Miechów	5 828,66	26 723,11	32 534,10	50 779,24	29 803,79
Nawojowa	65 070,70	102 655,36	58 509,56	77 574,80	67 920,35
Niepołomice	205 563,96	497 303,71	255 293,23	244 620,66	235 331,78
Piwniczna/ Stary Sącz	61 646,80	144 902,31	139 368,83	166 235,73	218 089,38

Źródło: Opracowanie własne.

Tab. 4. Przychody z organizacji polowań w latach 2006 – 2010 w ohz na terenie RDLP Kraków

ohz/rok	2006	2007	2008	2009	2010
Dąbrowa Tarnowska	56 205,39	86 395,69	80 506,15	87 999,97	87 818,44
Gorlice	245,90	4 011,89	2 394,37	6 386,00	2 796,90
Krościenko	5 207,40	11 609,26	2 433,33	7 725,85	14 675,64
Łosie	10 045,52	13 510,45	8 354,18	554,88	5 610,65
Miechów	817,16	8 033,26	5 569,96	2 952,34	2 789,87
Nawojowa	10 325,63	22 320,49	20 541,24	21 375,48	8 777,11
Niepołomice	59 826,85	59 237,43	48 507,72	49 471,52	49 476,92
Piwniczna/ Stary Sącz	50 096,80	49 327,93	37 479,64	42 104,94	46 175,64

Źródło: Opracowanie własne.

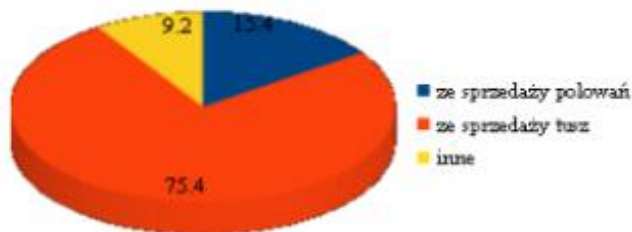
Tab. 5. Przychody inne w latach 2006 – 2010 w ohz na terenie RDLP Kraków

ohz/rok	2006	2007	2008	2009	2010
Dąbrowa Tarnowska	26 454,80	21 716,14	13 774,11	2 448,05	6 094,61
Gorlice	16 221,78	12 344,00	17 488,18	5 846,72	7 849,68
Krościenko	18 736,44	5 713,03	4 351,75	4 607,57	3 872,29
Łosie	11 909,18	23 528,44	37 341,64	11 656,34	0,00
Miechów	3 504,85	8 160,47	8 730,79	3 746,45	3 068,85
Nawojowa	11 134,95	10 037,18	13 622,87	0,00	0,00
Niepołomice	39 235,77	18 676,22	34 005,76	65,71	12,27
Piwniczna/ Stary Sącz	21 106,94	11 434,31	14 245,92	15 932,03	13 737,03

Źródło: Opracowanie własne.

Przychody klasyfikowane jako “inne” pochodziły z wynajmu kwater myśliwskich, opłat za postrzelenie zwierzyny, nieprawidłowy odstrzał zwierzyny, wystawienie odstrzału, pobyt i wyżywienie myśliwych oraz dzierżawę środków trwałych. Najwyższe inne przychody uzyskały w badanym okresie ohz: Dąbrowa Tarnowska i Piwniczna/Stary Sącz natomiast najniższe ohz Miechów (tab. 5).

Struktura przychodów dla wszystkich analizowanych ohz na terenie RDLP Kraków została przedstawiona na ryc. 1. Najważniejszą składową przychodów była sprzedaż tusz stanowiąca ponad 75%. Drugą co do ważności pozycją były inne przychody, których udział wyniósł ponad 15%. Najmniejszą część przychodów stanowiła sprzedaż polowań. Jednak przedstawiona powyżej struktura przychodów nie miała charakteru uniwersalnego dla wszystkich ohz. Odmienne kształtowała się ona w ohz Dąbrowa Tarnowska, gdzie wartość przychodów ze sprzedaży polowań stanowiła 48%, ze sprzedaży tusz 43,4%, a inne przychody 8,5% (por tab. Tab. 3,4,5). Stosunkowo duży odsetek przychodów ze sprzedaży polowań odnotowano także w ohz Piwniczna/Stary Sącz – prawie 22% przy 71% udziale przychodów ze sprzedaży tusz oraz 7% innych przychodów.

Ryc. 1. Struktura przychodów w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych Kraków, średnia z lat 2006 do 2010 (%)

Źródło: Opracowanie własne.

Ośrodki hodowli zwierzyny, które uzyskiwały najwyższe przychody ponosiły także najwyższe koszty. Analogicznie ohz generujące najniższe przychody ponosiły także najniższe koszty. Wartość poniesionych kosztów ogółem i jednostkowych w ohz na terenie RDLP Kraków w latach 2006-2010 przedstawiono w tabeli 6. Koszty jednostkowe w badanym okresie wahały się od 8,23zł/ha do 10,78 zł/ha.

Tab. 6. Koszty ogółem i jednostkowe [zł] ponoszone przez ohz na terenie RDLP Kraków w latach 2006 - 2010

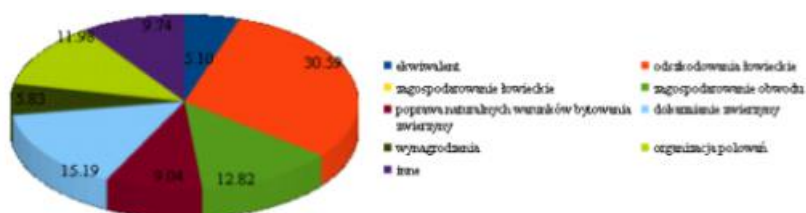
ohz/rok	2006	2007	2008	2009	2010	średnia
Dąbrowa Tarnowska	112 460,61	117 298,57	139 924,02	123 348,59	126 363,85	123 879,13
Gorlice	43 029,58	42 948,03	51 684,67	34 025,70	86 133,44	51 564,28
Krościenko	63 102,20	40 670,99	57 197,39	28 601,24	37 674,86	45 449,34
Łosie	67 733,09	75 455,81	86 664,15	64 510,39	55 934,73	70 059,63
Miechów	25 102,02	81 105,33	25 307,21	44 678,33	56 053,47	46 449,27
Nawojowa	58 839,23	96 060,94	88 527,97	96 749,79	72 677,59	82 571,10
Niepołomice	221 047,02	241 783,88	298 715,48	184 815,61	211 564,01	231 564,01
Piwniczna/ Stary Sącz	126 070,52	154 031,51	191 675,99	202 790,92	262 684,45	187 450,68
Razem	717 986,78	849 355,06	939 696,88	779 520,57	909 086,40	
zł/ha	8,23	9,74	10,78	8,94	10,43	

Źródło: Opracowanie własne.

W uśrednionej dla badanej pięciolatki strukturze kosztów najważniejszą rolę odgrywały odszkodowania łowieckie stanowiące ponad 30% wszystkich kosztów. Na drugim miejscu znalazły się koszty dokarmiania zwierzyny – ponad 15%. Na trzecim miejscu wydatki ponoszone na zagospodarowanie obwodu łowieckiego – prawie 13%. Ważną pozycję stanowiły także koszty organizacji polowań osiągające niemal 12% całości wydatków. Inne koszty, gdzie księgowano wszystkie koszty, których nie dało się przyporządkować do pozostałych pozycji (związane z zakupem sprzętu niezbędnego przy realizacji polowań, materiałów szkoleniowych, udziałów w sympozjach, ekspertyz, inwentaryzacji, spotkań rejonów hodowlanych, utrzymania kwater myśliwskich; zdarzało się także, że w tej pozycji były błędnie zaksięgowane wynagrodzenia oraz ekwiwalent na rzecz gmin) stanowiły prawie 10%. Mniej istotne znaczenie miały pozycje kosztów: poprawa naturalnych warunków bytowania zwierzyny – 9%, wynagrodzenia – prawie 6% oraz ekwiwalent na rzecz gmin – nieco ponad 5%. Strukturę kosztów ponoszonych przez ohz RDLP Kraków prezentuje ryc. 2.

Należy jednak podkreślić, że powyższa struktura nie była typowa dla wszystkich badanych ohz. Najwyższy udział kosztów odszkodowań łowieckich miał ohz Piwniczna/Stary Sącz i wynosił on prawie 44%. W tym ohz wydatki na: dokarmianie zwierzyny wyniosły 16%, poprawę naturalnych warunków bytowania

zwierzyny 1% i zagospodarowanie obwodu 9%. Z kolei w ohz Nawojowa sąsiadującym z ohz Piwniczna/Stary Sącz i również położonym w Beskidzie Sądeckim, struktura najważniejszych pozycji kosztów była następująca: zagospodarowanie obwodu – 45%, dokarmianie zwierzyny – 11%, poprawa naturalnych warunków bytowania zwierzyny – 5%, odszkodowania łowieckie - 15%. Ciekawa struktura ponoszonych wydatków była także w ohz Gorlice. Największy odsetek stanowiły koszty dokarmiania zwierzyny – 29%, następnie koszty zagospodarowania obwodu – 12%. Koszty ponoszone na poprawę naturalnych warunków bytowania zwierzyny - 11%. Natomiast koszty odszkodowań łowieckich stanowiły zaledwie niespełna 6%.

Ryc. 2. Struktura kosztów ogółem w ohz na terenie RDLP Kraków w latach 2006 - 2010 (%)
Źródło: Opracowanie własne.

Koszty ochrony lasu są ewidencjonowane jako działalność podstawowa Lasów Państwowych, przez co koszty prowadzenia gospodarki łowieckiej nie są prezentowane w sposób rzeczywisty. Dopiero po zestawieniu kosztów ewidencjonowanych w działalności ubocznej i odpowiednich elementów z działalności podstawowej otrzymujemy pełniejszy obraz kosztów prowadzenia gospodarki łowieckiej i uzyskiwanego przez nią wyniku finansowego. Najwięcej środków finansowych na ochronę lasu przed zwierzyną przeznaczały ohz: Niepołomice i Dąbrowa Tarnowska. Najmniejsze wydatki na ochronę lasu przed zwierzyną ponosiły ohz: Miechów, Krościenko i Łosie. Jednostkowe koszty ochrony lasu przed zwierzyną w poszczególnych analizowanych latach dla wszystkich badanych jednostek wahały się od 6,16 zł/ha do 8,70 zł/ha. Dane dotyczące kosztów ochrony lasu przed zwierzyną ewidencjonowanych jako koszty działalności podstawowej zamieszczono w tabeli 7.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe działalność uboczna, do której jest zaliczana gospodarka łowiecka, nie może być deficytowa. Jak wynika z przeprowadzonych analiz, wymóg ten został spełniony. Po odjęciu od uzyskanych przez wszystkie ohz przychodów poniesionych kosztów uzyskano dodatni jednostkowy wynik finansowy gospodarki łowieckiej wynoszący od 1,5 – 6,0 zł/ha (tab. 8). Należy jednak podkreślić, że nie wszystkie ohz w badanym okresie uzyskiwały dodatni wynik finansowy gospodarki łowieckiej. W roku 2006 stratę odnotowały

Tab. 7. Koszty ochrony lasu ogółem i jednostkowe ewidencjonowane jako działalność podstawowa [tys. zł] ponoszone przez ohz na terenie RDLP Kraków w latach 2006 - 2010

ohz/rok	2006	2007	2008	2009	2010
Dąbrowa Tarnowska	73,00	168,76	218,49	187,70	85,28
Gorlice	67,22	93,20	80,11	65,40	67,20
Krościenko	48,00	51,00	58,00	45,82	42,91
Łosie	36,50	37,00	33,70	46,30	37,80
Miechów	20,10	17,00	29,36	26,28	37,18
Nawojowa	34,50	39,30	40,20	44,37	52,39
Niepołomice	194,00	250,00	180,00	162,00	251,00
Piwniczna/Stary Sącz	64,15	62,61	118,85	97,30	5,00*
Razem	537,47	718,87	758,71	675,17	578,76
zł/ ha	6,16	8,24	8,70	7,74	6,64

Źródło: Opracowanie własne.

* koszty pochodzą tylko z obwodu Stary Sącz

ohz: Miechów i Krościenko, w 2007- ohz Miechów, w 2008 – ohz Krościenko, w 2009 – ohz Łosie, w 2010 ohz: Miechów i Gorlice.

Niewątpliwie koszty ochrony lasu przed zwierzyną wynikają z faktu jej obecności w lesie i powinny być składową analiz rentowności gospodarki łowieckiej, gdyż są z nią nierozzerwalnie związane. Analizując wynik finansowy gospodarki łowieckiej, skorygowany o koszty ochrony lasu przed zwierzyną,

Tab. 8. Jednostkowe przychody i koszty gospodarki łowieckiej, koszty ochrony lasu przed zwierzyną oraz jednostkowy wynik finansowy (zł/ha) w ohz na terenie RDLP Kraków w latach 2006 - 2010

Wynik jednostkowy [zł/ha]	2006	2007	2008	2009	2010
Przychody jednostkowe gospodarki łowieckiej	9,73	15,74	12,27	11,24	12,02
Koszty jednostkowe gospodarki łowieckiej	8,23	9,74	10,78	8,94	10,43
Koszty jednostkowe ochrony lasu przed zwierzyną	6,16	8,24	8,70	7,74	6,64
Jednostkowy wynik finansowy gospodarki łowieckiej	1,50	6,00	1,49	2,30	1,59
Jednostkowy wynik finansowy gospodarki łowieckiej pomniejszony o koszty ochrony lasu przed zwierzyną	-4,66	-2,24	-7,21	-5,44	-5,05

Źródło: Opracowanie własne.

okazuje się, że jest ona nierentowna. W analizowanym okresie dla ohz RDLP Kraków wyliczono stratę wahającą się -2,24 zł/ha do -7,21 zł/ha (tab. 8). Tylko w trzech ohz: Niepołomice (w roku 2007), Dąbrowa Tarnowska i Piwniczna/Stary Sącz (w roku 2010) nie odnotowano ujemnego wyniku finansowego po uwzględnieniu kosztów ochrony lasu przed zwierzyną.

DYSKUSJA

Wielkość przychodów jest uzależniona od wielkości obwodów, rodzaju obwodu (leśny/polny) oraz posiadanej przez zarządcę zwierzyny. W obwodach leśnych przychody są wyższe niż w polnych. Gospodarstwa posiadające jelenia uzyskują wyższe przychody. Istotny wpływ na wielkość przychodów ma także jakość populacji jeleni, co szczególnie widać na przykładach ohz: Piwniczna/Stary Sącz, Niepołomice oraz Dąbrowa Tarnowska. Na strukturę przychodów wpływa jakość populacji jeleni oraz poziom zarządzania łowiskiem, czego przykładem jest ohz Dąbrowa Tarnowska, gdzie wartość sprzedaży polowań jest wyższa od wartości przychodów ze sprzedaży tusz. Jak podaje Konieczna (2008) w ohz na terenie RDLP Białystok sprzedaż polowań stanowiła średnio 64,6% przychodów a sprzedaż tusz 43,5%. W ohz Borki udział sprzedaży polowań przekraczał znacząco 82%, a w ohz Suwałki osiągał 78%. Struktura przychodów w ohz RDLP Kraków nie odbiega jednak znacząco od struktury w ohz RDLP Piła, gdzie sprzedaż tusz generowała 50% przychodów, a sprzedaż polowań prawie 40%. (Ryszewski 2011).

Na strukturę kosztów znaczący wpływ ma jakość obwodu łowieckiego, jego położenie oraz decyzje osób zarządzających. W obszarach, gdzie kompleksy leśne są rozdrobnione, zwierzyna często żeruje poza lasem, powodując szkody w uprawach rolnych, zwiększając tym samym wysokość i udział wypłacanych odszkodowań łowieckich. Jednak jak pokazują przykłady ohz Piwniczna/Stary Sącz oraz Nawojowa zwiększenie wydatków na dokarmianie i poprawę naturalnych warunków bytowania zwierzyny, zmniejsza wysokość wypłacanych odszkodowań. Hipotezę tę jeszcze dobitniej potwierdza przykład ohz Gorlice.

Odszkodowania łowieckie na terenie ohz RDLP Kraków stanowią znacząco wyższy odsetek w porównaniu z ohz RDLP Białystok, gdzie wynosiły 17,5% (Konieczna 2008) i ohz RDLP Piła – 17% (Ryszewski 2011). Koszy organizacji polowań w ohz RDLP Białystok wynosiły prawie 22%, w ohz RDLP Piła 24% a ohz RDLP Kraków o połowę mniej – niespełna 12%. Na terenie RDLP Kraków tylko w ohz Dąbrowa Tarnowska były wyższe i stanowiły ponad 16%. Należy przypomnieć, że ohz Dąbrowa Tarnowska uzyskiwał wyższe przychody ze sprzedaży polowań niż ze sprzedaży tusz. Jednak ten wynik pociągał za sobą zwiększone koszty organizacji polowań.

Wynik finansowy analizował także Ryszewski (2011) w ohz RDLP Piła. W latach 2005-2010 wynik finansowy po uwzględnieniu kosztów ochrony lasu przed zwierzyną był ujemny. Tylko dwa ohz nie poniosły strat w pojedynczych latach.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Gospodarka łowiecka jest nierentowna. Należy jednak podkreślić, że zgodnie z Ustawą Prawo łowieckie zwierzyzna jest dobrem ogólnonarodowym (art. 2), a łowiectwo jest elementem ochrony środowiska (art. 1). W związku z tym prowadzenie gospodarki łowieckiej jest konieczne. PGL LP współfinansuje gospodarkę łowiecką w prowadzonych ohz, wspierając ochronę środowiska. Można, na podstawie przeprowadzonych badań, postawić także hipotezę, że współfinansowanie gospodarki łowieckiej dotyczy wszystkich obwodów łowieckich, także tych, które są dzierżawione przez PZŁ. W związku ze stratami ponoszonymi przez gospodarkę łowiecką oraz mając na uwadze konieczność jej prowadzenia, należy rozważyć wyłączenie gospodarki łowieckiej z działalności ubocznej i włączenie jej do działalności podstawowej, gdzie nie będzie ona musiała spełniać wymogu rentowności.

W celu zmniejszenia wielkości strat należy zadbać o wzrost przychodów. Gospodarstwo leśne ma niewielki wpływ na ceny skupu tusz zwierzyzny łownej kreowane przez rynek surowców i przetworów mięsnych. Można jednak zwiększyć przychody ze sprzedaży polowań poprzez ich lepszą organizację, oferowanie dobrej jakościowo zwierzyzny i poszukiwanie mało wrażliwych cenowo klientów. Pozytywnym przykładem jest ohz Dąbrowa Tarnowska przedstawiony w niniejszej pracy. Należy także optymalizować koszty, szczególnie dążąc do redukcji kosztów odszkodowań łowieckich oraz kosztów ochrony lasu przed zwierzyną poprzez utrzymywanie właściwej liczebności populacji, dokarmianie oraz poprawę naturalnych warunków bytowania zwierzyzny.

LITERATURA

- Konieczna, K. (2008). *Analiza ekonomiczna gospodarki łowieckiej w ośrodkach hodowli zwierzyzny Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku w latach 2004-2008*. Kraków. Maszynopis pracy dyplomowej.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe, Dz. U. Nr 134, poz. 692, 1994.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2002 r. w sprawie kategoryzacji obwodów łowieckich, szczegółowych zasad ustalania czynszu dzierżawnego oraz udziału dzierżawców obwodów łowieckich w kosztach ochrony lasów przed zwierzyną, Dz. U. Nr 210, poz. 17, 2002.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2005 r. w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich planów hodowlanych Dz. U. Nr 265, poz. 2223, 2005.
- Ryszewski, Z. (2011). *Analiza ekonomiczna gospodarki łowieckiej w ośrodkach hodowli zwierzyzny Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile w latach 2005-2010*. Kraków. Maszynopis pracy dyplomowej.
- Soboląg, T., Popczyk, B. (2011). *Rola ośrodków hodowli zwierzyzny w gospodarce łowieckiej*, Konferencja naukowa pt: Zrównoważone łowiectwo jako narzędzie gospodarowania populacjami zwierząt. Warszawa.

Ustawa z dnia 13 października 1995 r. „*Prawo Łowieckie*” Dz. U. Nr 147 poz. 713, 1226, 1247 wraz z późniejszymi zmianami.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. „*O ochronie przyrody*” Dz. U. Nr 92 poz. 880, wraz z późniejszymi zmianami.

STRESZCZENIE

Celem pracy było określenie wyniku finansowego ośrodków hodowli zwierzyny na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie (Dąbrowa Tarnowska, Gorlice, Krościenko, Łosie, Miechów, Nawojowa, Niepołomice, Piwniczna/Stary Sącz) w latach 2006 - 2010. W związku z funkcjonującym w PGL LP podziałem działalności na: podstawową, administracyjną, uboczną i dodatkową oraz księgowaniem większości kosztów oraz całości przychodów związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej w działalności ubocznej, obliczono dla niej wynik finansowy. Następnie odjęto od niego koszty ochrony lasu ewidencjonowane w działalności podstawowej. W ten sposób uzyskano rzeczywisty wynik finansowy prowadzonej w badanych ośrodkach zwierzyny gospodarki łowieckiej. W pracy zamieszczono także szczegółowe analizy struktury kosztów oraz przychodów tej działalności. Przeprowadzone badania pozwalają na wysunięcie wniosku, iż bardzo trudno jest osiągnąć rentowność gospodarki łowieckiej. Wynika to z bardzo wysokiego poziomu ponoszonych kosztów i niemożliwością maksymalizacji przychodów, które są ograniczane przez popyt na oferowane produkty i usługi oraz uzyskiwane przez nie ceny. Pomimo to gospodarka łowiecka musi być prowadzona, ponieważ dotyczy istotnego elementu biocenozy leśnej, jaką jest zwierzyna łowna.

SUMMARY

The aim of the study was to state the financial result of hunting economy in hunting units in Regional Directorate Kraków of National Forest Holding 'States Forests' (Dąbrowa Tarnowska, Gorlice, Krościenko, Łosie, Miechów, Nawojowa, Niepołomice, Piwniczna/Stary Sącz) in years 2006-2010. In National Forest Holding 'States Forests' there exists the division into different activities as follows: basic, administrative, incidental and additional. All incomes and part of costs are included in incidental activity. Costs of forest protection before wildlife are part of basic activities. All incomes and costs concerning hunting activity of investigated hunting units were collected. Financial result was counted at first for incidental activity and was positive. Then it was reduced by cost of forest protection before wildlife and was negative. Negative financial result of hunting economy results from high costs, which can't be significantly reduced and low incomes which are difficult to increase because of the limited demand. Wildlife is an integral part of a forest ecosystem. Wildlife management including hunting is very important for natural balance. For that reason it must be managed in spite of negative financial results.

The study also presents an analysis of cost and income structure in investigated hunting units.